

По-третє, вже після лікування потрібно отримати у військовій частині довідку про обставини поранення. У ній має бути одне з двох підтверджень: що поранення "пов'язане із захистом Батьківщини" або "пов'язане з виконанням обов'язків військової служби". Якщо таких формулювань у довідці немає, то людина не отримає одноразової **допомоги** від держави.

По-четверте, пройти військово-лікарську комісію (ВЛК). Вона встановлює зв'язок поранення з участю у бойових діях. Також члени комісії вирішують, чи придатний військовий для подальшого несення служби.

По-п'яте, пройти медико-санітарну експертну комісію. МСЕК встановлює ступінь втрати працездатності та групу інвалідності.

Зрештою, після проходження МСЕК поранений може отримати допомогу від держави. Розмір виплат – від 124 500 гривень (приблизно \$3400), якщо військової частково втратив працездатність до 992 400 гривень (близько \$27 000), якщо поранення призвело до першої групи інвалідності. Для Семена все оформлення зупинилося на початку шляху: майже рік він не міг отримати в частині довідку про обставини травми та направлення на ВЛК. Каже, що у частині його не встигли оформити до поранення, а потім уже не хотіли зі служби відпускати на комісію. "Ти приїжджаєш, кажеш безпосередньому командирі: мені треба лікуватися. Командир передає командирі роти. Командир роти каже: я піду до медиків. На якомусь етапі процес буксує, ти приходиш до свого командира, а командир каже: немає часу, давай потім". Або якщо твій медик не хоче цим займатися, ти застряєш на місці», – каже Семен Гаранов.

Поранені українські військові у реабілітаційному центрі у Львівській області. 22 лютого 2023 року. Фото: EPA-EFE

Поки Семен лікувався і був у відпустці після поранення, його підрозділ перекинули до Бахмута. Військовий поїхав туди за довідкою, але командування вирішило залишити його на службі – щоправда, у підрозділі, який не бере участі у боях. Понад півроку Семен служив і чекав, поки йому дадуть довідку та направлення на ВЛК. І лише зараз, за рік після поранення, Семен почав проходити комісію.

Ситуація Семена Гаранова – не єдиний випадок, коли пораненим військовим у частинах не видають довідки про обставини поранення чи видача надовго затягується. Ось що **пише** про свого пораненого родича мешканка Полтавської області Наталія:

"Цю довідку маємо надати протягом якогось часу? Нам сказали, що тільки після розслідування, яке триватиме місяці. Вже пройшла одна ВЛК, на черзі інша, після відпустки за станом здоров'я. Невже не можна зробити все відразу без довідок, автоматично, адже поранення у районі бойових дій отримано чинним військовослужбовцем, який виконував завдання згідно з наказом! Я в шоці! Чому не можна автоматично все робити, адже не в барі під час відпочинку отримав поранення!"

Читайте також: **Внутрішній фронт. Медична бюрократія проти поранених на фронті**

Черга на електронну чергу: як проходить військово-лікарська комісія

Але навіть якщо тяганина з направленням на військово-лікарську комісію не виникло і всі необхідні документи на руках, далеко не факт, що саму комісію вдасться пройти швидко. На початку лютого 2023 року українська служба Радіо Свобода **опублікувала** репортаж про проходження ВЛК у Львові – у клініці амбулаторно-поліклінічної допомоги. Незважаючи на те, що клініка відкривалася о 9-й ранку, військові приходили щонайменше за годину, щоб записати на листочок своє прізвище – в живу чергу в потрібний кабінет. Поранені розповідали, що прийому доводиться чекати стоячи, у тому числі й тим, хто має ушкодження ніг.

Поранені українські бійці біля входу до клініки у Львові, лютий 2023 року. Фото: RFE/RL

"Три дні стояв у черзі, щоб пройти УЗД. Шойно вимкнули електроенергію, і все! Що робити? Ми у Львові винаймаємо квартири, харчуємося власним коштом, бо щодня маємо сюди приходити. Це місяць і більше триває. Чому так довго? "Бо один лікар сидить на трьох посадах. Він приймає до 13 години у своєму кабінеті, потім – на ВЛК, а потім ще робить аналізи", – розповідав журналістам військовослужбовець Андрій.

Інший військовий, в минулому журналіст Мирослав Откович **опублікував** фото унітазу в клініці, "утопленого" в підлогу. Таким туалетом, написав Мирослав, пораненим скористатися важко.

Після розголошу керівництво розпочало у клініці ремонт та прийняло допомогу від волонтерів: ті організували безкоштовний ксерокс, кулери з водою, крісла для сидіння. Тепер клініка працює з 8-ї ранку, а не з 9-ї. В установі з'явилася електронна черга, талончики в яку видають за допомогою чотирьох комп'ютерів. Але тільки за талоном все одно потрібно **відстояти живу чергу** .

Журналісти поспілкувалися з одним із військовослужбовців, який зараз проходить ВЛК у тій самій клініці у Львові. Він планує повернутися на службу після лікування, тож попросив не називати його справжнього імені. У тексті ми називатимемо його Олегом.

Олег отримав вогнепальне поранення восени 2022 року в Луганській області: куля роздробила йому плечову кістку. Зараз у пораненого стоїть апарат зовнішньої фіксації – металевий пристрій, який утримує кістку ззовні.

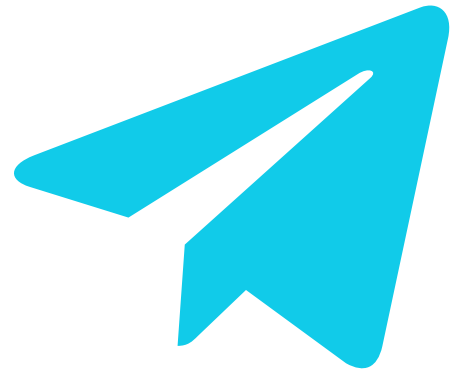
На ВЛК Олег прийшов, щоби продовжити відпустку за станом здоров'я: лікування ще триває. І тут він трохи пішов неправильним шляхом – тому що єдиної схеми дій для всіх не існує. Олег вирішив, що йому потрібно спочатку пройти п'ятьох лікарів і лише тоді записуватись до кабінету, де повідомлять вирок комісії. А черга до цього кабінету була розписана на місяць наперед. Але одна з лікарів відправила його порадитися із завідувачкою, і та пояснила: щоби продовжити відпустку, достатньо відвідати травматолога і не ходити по всіх кабінетах.

"Основний виклик - що на початку нічого нічого не пояснює, а за фактом все вийшло простіше, – розповідає Олег. - Я прийшов до травматолога, він відправив мене на рентген, потім написав висновок, що мені потрібно замінити метод фіксації - тобто мені не відпустка потрібна, а додаткове лікування. Але сам факт: я думав, що ВЛК - універсальна процедура, і збирався все робити за чіткими правилами, але виявилось, що правила бувають також різні".

Тепер військовий чекає на напрямки з військової частини, щоб йому зробили нову операцію. Але в частині йому кажуть: цей напрямок можуть видати на місці лікарі військово-лікарської комісії. А до комісії його з усіма питаннями відправляють до частини.

За своїм досвідом Олег розповідає: не вистачало фахівця, який ще до запису до кабінетів на місці роз'яснив би процедуру.

"Було б добре, якби для військових були передбачені соціальні працівники, які допомагали б розбиратися в юридичних тонкощах. У всіх різна освіта, різний досвід, різні поранення. Я вважаю себе недурною людиною, але мені розібратися в усіх нюансах було складно, – каже Олег. - Якби держава виділила гроші на соціалізацію, це суттєво спростило б військовим життя. Наприклад, я хочу більше працювати над реабілітацією руки, я ходжу на процедури в державній клініці. І хотів би краще робити вправи, ніж розбиратися з документами".

Президент України Володимир Зеленський відвідує поранених у шпиталі у Києві, 13 березня 2022 року. Фото: прес-служба президента України

Полегшити бюрократію: чим займається організація "Принцип"

"Коли людина стоїть у черзі за документом, щоб потім ходити пішки з цим документом без руки, без ноги чи без ока, - це не про повагу", - вважає Масі Найєм, український адвокат і військовослужбовець.

Масі вперше мобілізували ще 2015 року. Він був командиром взводу під час бойових дій на Донбасі, воював у Новгородському (зараз селищу повернули стару назву - Нью-Йорк) та Авдіївці. 2016-го демобілізувався. Але 2022-го, коли Росія перейшла до повномасштабної війни проти України, знову пішов воювати. П'ятого червня автомобіль, у якому був Найєм, підірвався на фугасі. Військового сильно поранило, він втратив око. Хоча лікування продовжується, Масі вже оголосив про повернення на службу.

Відчувши на собі те, як держава ставиться до поранених, Масі Найєм вирішив створити громадську організацію, яка займатиметься захистом прав військових.

"Перший найбільший жах: ніде немає чіткої інформації, що повинен зробити військовий після того, як його поранили. Я юрист, уяви собі, я прокидаюсь у лікарні - і досі не розумію, яка в мене інвалідність, що мені можна далі робити, які документи відправити", - описував військову ситуацію в інтерв'ю.

Про запуск організації "Принцип" Масі Найєм оголосив на початку лютого 2023 року, очолила організацію Любов Галан. Незабаром на офіційних сторінках "Принципу" стали публікувати інструкції: на які виплати військові можуть претендувати **у разі поранення**, як можна домогтися відпустки **за станом здоров'я**, що робити, якщо у частині не видають довідки **про обставини травми**.

"Ми приділяємо найбільшу увагу довідці про обставини поранення, тому що вона є основною. І, на жаль, з нею найбільше проблем і виникає.

По-перше, дуже багато поранених. Військові частини просто не встигають вчасно надіслати довідки у ВЛК. Можемо стикатися із саботажем, коли військовий ще має поборотися за документи. Видача довідок затягується. І тут ми завжди рекомендуємо звертатися письмово - подавати рапорт на витребування довідки, реєструвати його в стройовій частині. Якщо там рапорт не приймають, відправляти його "Укрпоштою" рекомендованим листом з описом вкладення. Саме такий спосіб - письмове звернення військовослужбовця до військової частини - у більшості випадків допомагає витребувати довідку", - пояснює керівник напряму з правової роботи громадської організації "Принцип" Анастасія Володенкова.

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

Військові медики допомагають пораненому в медичному автомобілі на лінії фронту неподалік Кременної. 13 березня 2023 року. Фото: Reuters

Цього тижня "Принцип" **опублікував** Правовий навігатор для військових, які дістали поранення": у ньому юристи розібрали кожен із етапів в оформленні поранення та навели приклади рапортів, які потрібно заповнити, якщо довідок не дають. До організації лише через сторінку у фейсбуці звертаються щонайменше півсотні військових на тиждень: запитують, як вирішити різні проблеми. Відповіді на найбільш типові питання юристи "Принципу" публікують окремими постами, але організація не має ресурсу надавати детальну правову допомогу кожному заявникові. Юристка Анастасія Володенкова пояснює: команда "Принципу" зараз зосереджена на тому, щоби поміняти саму систему, а не розбиратися з індивідуальними випадками. Представники організації увійшли до робочої групи разом із представниками Мінборони України, Міністерства цифрової трансформації, Мінсоцполітики,

"Робота полягає в автоматизації процесів, упорядкуванні електронних документів та обміні ними, наданні належного сервісу, професійній перепідготовці кадрів, можливості для військового проходити реабілітацію там, де він живе", – формулює завдання Анастасія Володенкова.

Ідею робочої групи ще наприкінці січня підтримав віце-прем'єр та голова Мінцифри Михайло Федоров. Він повідомив про плани перевести багато процесів до ВЛК в електронний вигляд.

"Приміром, військового поранили під Бахмутом. Евакуювали до київського шпиталю на реабілітацію. Після лікування бійцю треба повертатися до своєї частини, щоб отримати паперовий направлення на ВЛК. Потім зібрати купу документів, необхідних для проходження ВЛК, яка взагалі може бути в іншому місті. І такий "квест" потрібно проходити, навіть якщо військового ампутували руку чи ногу", – так Михайло Федоров **пояснював**, чому нинішня система не годиться.

"Я як військовий повинен поїхати до своєї військової частини, взяти направлення на ВЛК, поїхати на ВЛК, взяти документ про те, що мені дозволяють піти у відпустку. Я це повинен зробити з пораненням. Потім привезти цей папірець назад у військову частину, написати рапорт, щоб мене відправили у відпустку. І в мене питання, яке мене дивує: а можна було з цих поранених військових не робити кур'єрів? Це ж неправильно", – говорив про те ж Масі Найєм.

Українські військові медики надають допомогу пораненим у шпиталі поблизу Бахмута. 26 лютого 2023 року. Фото: AP / Evgeniy Maloletka

Окрім Міністерства цифрової трансформації, про плани "перезапустити" процеси у військово-лікарських комісіях говорила заступник міністра оборони України Ганна Маляр. Маляр виділяла такі напрямки, як запровадження електронних черг, використання електронного документообігу у процесах ВЛК, перегляд кількості ВЛК та сервісне обслуговування у військових установах (ВЛК – скорочення від української "військово-лікарської комісії").

За її словами, які **наводила** прес-служба Міноборони України, з початку повномасштабного вторгнення Росії система вже почала змінюватися: "Було створено 66 позаштатних ВЛК у військових медичних установах, а також додатково у закладах охорони здоров'я різних форм власності ще 340 позаштатних ВЛК". Юристка Анастасія Володенкова з команди "Принципу" каже, що чиновники, які входять до робочої групи, мають розуміння проблеми та бажання спростити процедури для військових. Але якими будуть перші рішення і коли саме варто на них чекати, вона поки не розкриває.

"Втікати і просити має приголомшена загибеллю чоловіка одинока мати". Ветеран про українську бюрократію

"Зміни повинні бути на рівні ідеології. Наприклад, якщо ми говоримо про податкову, то виникає якась каральна історія в голові. А це має бути сервіс. Так само всю систему з ВЛК і іншим потрібно переосмислювати - і з неї будувати нормальний сервіс "Людина вже й так досить багато заплатила. І дуже дивно, що їй доводиться взаємодіяти з системою, яка створює враження, що її завдання - тебе позбутися, а не допомогти тобі", - розмірковує ветеран Кирило Золотарьов.

У 2014 році Кирило працював системним адміністратором у харківському інформативному центрі. Коли розпочалися бойові дії на Донбасі, його мобілізували. Кирило переніс два поранення, через друге мало не загинув - і тепер вважає 22 жовтня 2014-го другою датою народження.

"Був у прикритті. На нас наскочила група противника. Коли вже після бою я до своїх перебігав, мене зустрів чергою хлопець, який сидів за п'ять метрів у посадці. Мені пощастило. З п'яти метрів - і не вбив. Живий", - розповідав Золотарьов в інтерв'ю редакції через рік після поранення.

Кирило визнали непридатним до військової служби та дали інвалідність. Тепер він допомагає українській армії як волонтер та підтримує зв'язок із друзями, які зараз на фронті. Кореспондент попросив ветерана розповісти, як було влаштовано бюрократію в армії і чи змінилося щось за неповні дев'ять років.

Кирило розповідає: оформлення документів суттєво спрощується, якщо у частині їх заповняють вчасно. Адже, перш ніж видати довідку про обставини травми, в частині проводять службове розслідування.

"Розслідування починається з бойового розпорядження. Якщо цей документ був правильно заповнений і ти йшов виконувати завдання, яке було письмово оформлено та заведено в журнали, - це добре. Бо якщо ти пішов щось виконувати з усного наказу, ініціативи чи ще чогось?". Якщо журнал у якийсь момент не вівся чітко або, не дай боже, згорів, як частина наших документів під Дебальцевим (нас самих не було під Дебальцевим, але наші документи були), - все також ускладнюється. додаткова робота, додаткові рішення комісій та інше, щоб "народити" документ", - пояснює Золотарьов.

Читайте також: **Половина ветеранів, які зараз не служать, потребує матеріальної та медичної підтримки (ОПИТУВАННЯ)**

Становище Кирило ускладнювало те, що він безпосередньо підпорядковувався керівнику розвідки сектора, а оформили його спочатку в територіальний батальйон. Його поранили саме тоді, коли почалося переоформлення з тербату на розвідувальний батальйон. У результаті розслідування мала проводити служба в частині, яка про самого військового не знала нічого - тільки бачила документи. Кирило довелося особисто їхати до частини, а потім самому шукати бойове розпорядження.

"Ми на той момент намотали з мамою дві тисячі кілометрів за півтора дня, щоб знайти, хто мені зробить документ, надати підстави, бо свого часу не було проведено розслідування - у метушні, з усіма перекладами. Одні не хотіли братися, бо нас уже переводять, а інші не зрозуміли, що треба робити розслідування, бо нас ще не перевели", - згадує Кирило.

Evgeniy Maloletka (AP)

Українські військові лікарі оперують пораненого бійця у шпиталі на Донеччині. 9 січня 2023 року. Фото: AP/Evgeniy Maloletka

Ставлення лікарів до поранених теж було різним. Золотарьов розповідає, що коли його поранило вперше, уламок діставав хірург, який у процесі шкодував, що не встиг перед пенсією перевестися до російської армії. Кирило цю подію сприймає з гумором – каже, що й тоді лише посміявся: "Важко говорити з людиною на екзистенційні теми, коли вона колується в тобі скальпелем".

Читайте також: **Бюрократія, черги, неповага: чому "радянські" лікарські комісії для військових потребують змін**

Від армійських друзів Кирило чув розповіді про те, що пораненого чи захворілого солдата лікарі часто сприймають як ухлянта – наприклад, якщо у нього серйозні грижі, але людина якийсь час тримається завдяки фізпідготовці, а потім таки звертається до медиків. До того ж військові та цивільні з тими самими хворобами виявляються в різних умовах. У цивільного, наприклад, після терапевтичного лікування спини можна відновитися: носити корсет, не піднімати важкого. У військового немає можливості полегшено нести службу, він повертається до тих самих навантажень.

Описує Кирило і більш важкі випадки – причому як із минулого, так і з сьогоднішнього:

"Коли я лежав у шпиталі, була така ситуація: у військового поранення в голову, у шпиталі в Дніпрі його стан стабілізували. Людина має великі проблеми з мозком, з психікою, сильні пошкодження. Але нейрохірурги його "підлатали" – і оформляють виписку. Дружина отримує на руки людину, яку неможливо в таксі посадити, тому що вона непередбачувана у своїх реакціях, нелогічна у діях, це наслідки поранення в бою, але ми не надаємо дружині пораненого жодного сервісу з догляду.

Або нещодавно у мене була розмова. Військовий загинув. Його мама у Польщі, дружина в Україні. І брат їде допомогти дружині оформити виплати за загиблим. Десь у цьому місці йде збій: не держава приходить до дружини загиблого з певною часткою хай навіть черговою, але пошани, надає набір документів, дає щось підписати та бере банківську картку. У нас ти маєш побігати, попросити. І особливо погано, якщо бігати і просити має приголомшена загибеллю чоловіка одинока мати".

Повертаючись до паралелі з податковою, Кирило Золотарьов каже: поранені військові вже заплатили державі "податок кров'ю" і заслуговують на поважне ставлення. Ветеран вважає, що потрібно створити патронатну службу і залучити до неї волонтерів, які вже й так багато років поспіль допомагають військовим вставати на ноги та вирішувати проблеми з державою.

Григорій Пырлик; опубліковано у виданні НАСТОЯЩЕ ВРЕМЯ

В тему:

- **Ветеран Ігор Ішук: Як ми докотилися до такого життя?**
- **У війні корупціонери побачили особливі спокусливі можливості**
- **Внутрішній фронт. "Слуги народу" готують вилучення землі у міст та людей**
- **Внутрішній фронт: Чому влада хоче приховати судові рішення?**
- **Моральна іржа "Слуг народу" через зносини з поплічниками Медведчука**
- **Корупція у 2023 році — це фактична крадіжка західних грошей**

[Share 0](#)

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

ВІДЕО

Воїни «Альфи» СБУ — ТОП-1 серед підрозділів Сил оборони за результатами бойової роботи у квітні

Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com